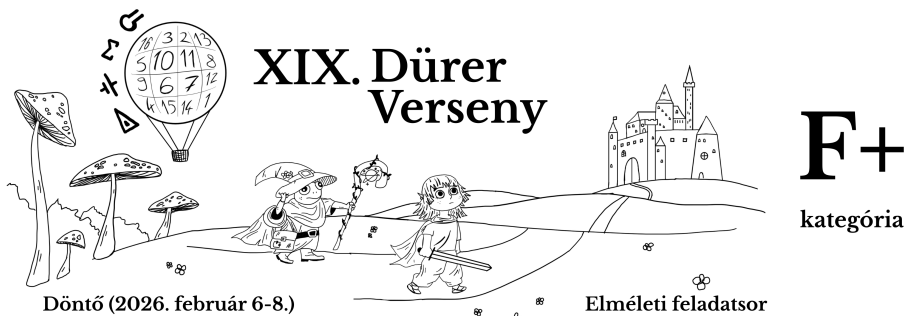

Figyelem! A teljes pontszám eléréséhez nem elegendő a megoldások számszerű közlése, levezetés és a logikai lépések szöveges indoklása is szükséges (pl. „Newton III. törvénye alapján...”)!

1. feladat (13 pont)

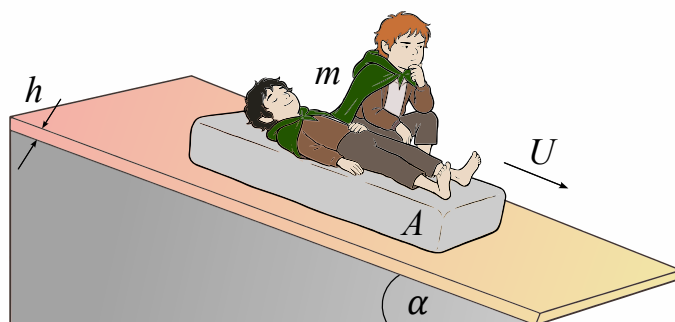
Miután Frodó és Samu belevetették az *Egy Gyűrűt* a *Végzet Hegyének* katlanába, a meneküléshez nem maradt más választásuk, minthogy az α hajlásszögű hegyoldalon lecsorgó láván utazzanak. Ehhez egy nagy méretű, A alapterületű lapos kő ugrottak, mely hosszú idő után állandó U nagyságú sebességgel halad az egyenletes h vastagságú és ρ sűrűségű lávarétegen, ahogyan az *ábra* is mutatja. Miközben Frodóban ismét felderengenek a *Megye* rég nem látott képei, Samu elgondolkozik, hogy vajon ki lehetne-e számítani a láva dinamikai viszkozitását a korábbi paraméterek felhasználásával, amennyiben ismert, hogy a kő és a hobbitok együttes tömege m . Segítsünk Samunak megoldani a problémát!

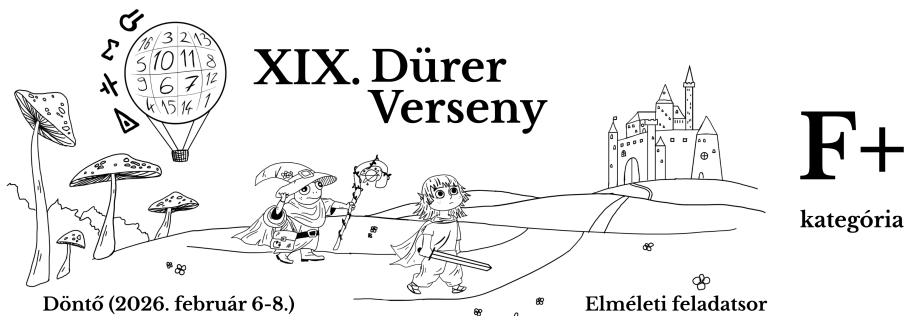
Útmutatás: A megoldás során szükségünk lehet rá, hogy egy összenyomhatatlan newtoni folyadék lamináris áramlása esetében az egyes folyadékrétegek között fellépő (folyadékfelszínnel párhuzamos) úgynevezett nyíróerő a következő alakban írható egydimenziós, x irányú áramlás esetében:

$$F_{\text{viszk}} = \mu A_h \frac{\Delta u}{\Delta y},$$

ahol Δu a szomszédos rétegek közötti x irányú sebességkülönbség, Δy a réteg sebességre mérőlegesen vett vastagsága, A_h a rétegek közötti határfelület, μ pedig a folyadék dinamikai viszkozitása. További hasznos gondolat lehet, hogy állandósult állapotú, lamináris áramlás esetén a folyadék bármely kis darabja egyensúlyban van.

Megjegyzés: A mordori lávát tekinthetjük az *útmutatásban* leírt módon jellemezhető folyadéknak. A megoldás során a lapos kő lávába történő bemerülését hanyagoljuk el, továbbá feltételezhetjük, hogy a kő együtt mozog a láva legfelső rétegével.

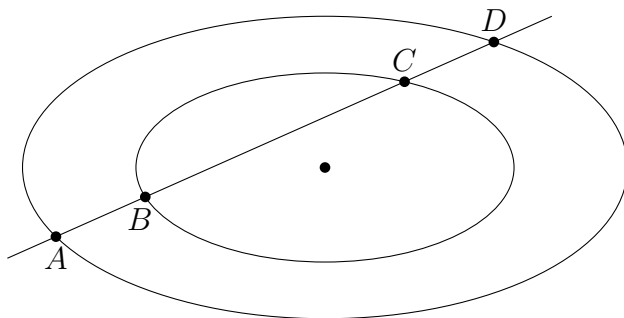
F+
kategória

2. feladat

(17 pont)

A dűránuszi csillagászok megfigyelték egy távoli, M tömegű, egyenletes tömegeloszlású galaxist. A galaxis alakja forgástengelye irányában jelentősen lapított, de nem elhanyagolhatóan lapos forgási ellipszoid, R nagyságú fél nagytengellyel. A galaktikus sík egybeesik a miénkkel. A vöröseltolódás-mérések alapján a galaxis két szélén a látóirányú sebességek v_A és v_B . Határozzuk meg a csillagászok mérései alapján a galaxis teljes mozgási energiáját!

Útmutatás: Két koncentrikus, hasonló ellipszisre az ábra alapján: $\overline{AB} = \overline{CD}$ teljesül.

3. feladat

(10 pont)

A nagy múltú *Roxfort Boszorkány- és Varázslóképző Szakiskola* csővezetékeiben a kóborló baziliszkuszok mellett kevésbé érdekes, azonban „hasznóan” veszedelmes dolgok is vannak, például vízkő. A vízkő, bár elsőre ártalmatlannak tűnik, ha lerakódik (például csővezetékben), akkor keresztmetszet-csökkenést okoz, ezzel növelve az úgynevezett *kavitáció* kialakulásának esélyét. A kavitáció jelensége akkor lép fel, ha a folyadékban a nyomás a telítési gőznyomás alá kerül (határesetben éppen eléri azt), ekkor ugyanis gőzbuborékok keletkeznek. Ezek a buborékok tovább haladnak a folyadékkal, magasabb nyomású szakaszra érve hirtelen összeomlanak, ezzel energiát szabadítva fel és roncsolva a csővezeték falát. Ezt a jelenséget a varázsvilágban kevésbé ismerik, így a Ti segítségeket kérik!

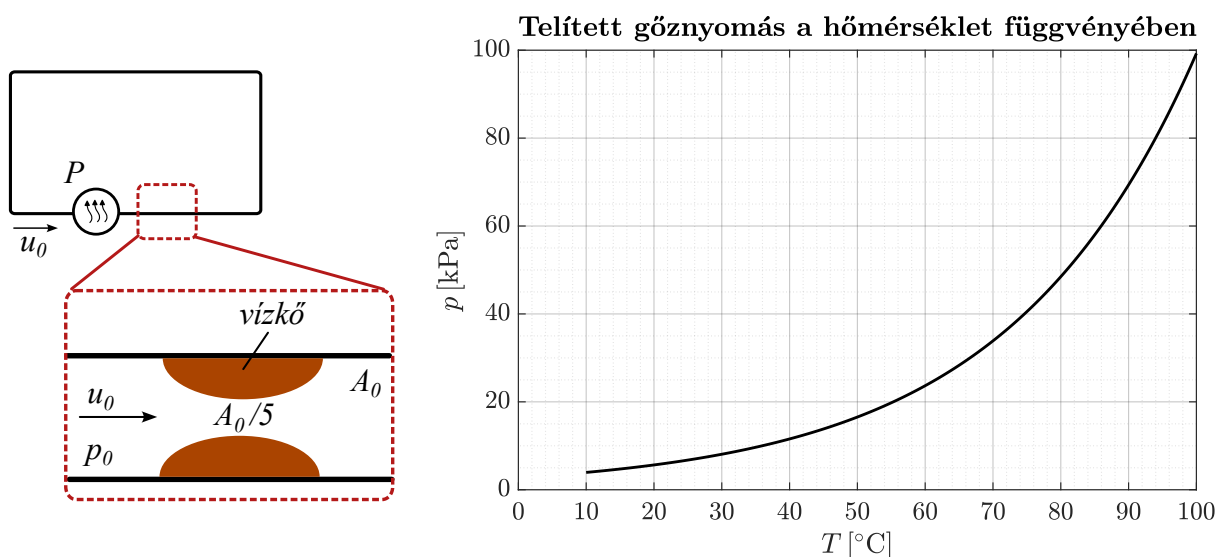
Tekintsük az iskolai melegvíz-hálózat egy, az ábrán látható zárt keringtetőrendszerét. Ebben az elrendezésben folyamatosan m tömegű, ρ sűrűségű vizet áramoltatnak u_0 tervezett sebességgel, és p_0 tervezett nyomáson. A víz melegítését a csőbe épített P teljesítményű elektromos fűtőelem biztosítja. Feltételezhetjük, hogy a keringtetett víz hőmérséklete kizárólag a fűtőelemen áthaladva változik, maga a rendszer tökéletesen hőszigetelt és veszteségmentes. A csővezeték egy kritikus szakaszán (közvetlenül a fűtőelem után) az eredetileg D_0 átmérőjű csőkeresztmetszet vízkőlerakódás következtében az eredeti keresztmetszeti terület ötödére csökkent. Legfeljebb mennyi ideig keringtethető a rendszerben a kezdetben T_0 hőmérsékletű víz, hogy elkerüljük a kavitáció kialakulását?

Adatok: $m = 500$ kg, $\rho = 1000$ kg/m³, $u_0 = 3$ m/s, $p_0 = 150$ kPa, $P = 20$ kW, $D_0 = 50$ mm, $T_0 = 20$ °C, továbbá a víz fajhője $c_v = 4180$ J/kg°C.

F+
kategória

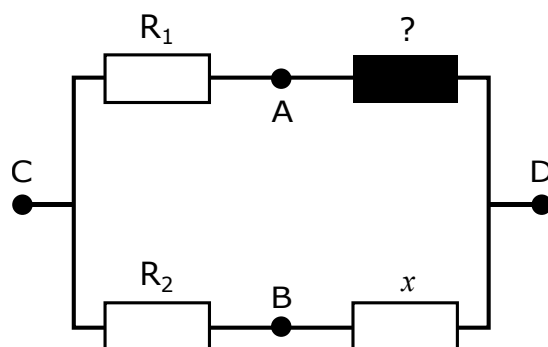
Megjegyzés: A „tervezett” sebesség és nyomásértékek az eredeti D_0 átmérőjű csővezetékre vonatkoznak. A megoldás során feltételezhetjük, hogy a víz összenyomhatatlan folyadék; továbbá tekintsünk el a folyadék és a csövek hőtágulásától. A keringtetőrendszer pozíciója vízszintes.

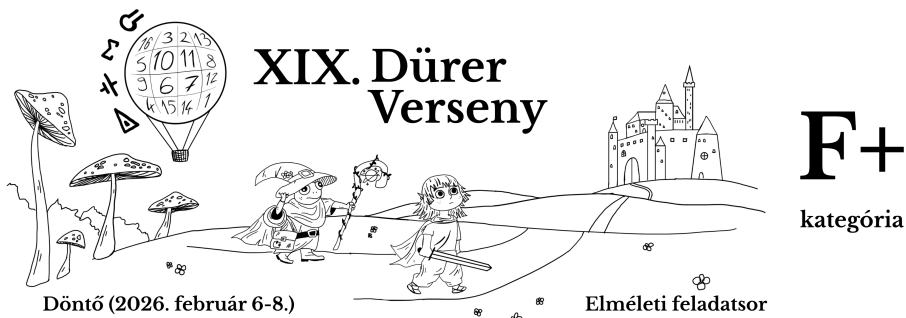

4. feladat

(10 pont)

A *Titkok Kamrájának* bejáratához érve Harrynek meg kell határoznia az x -szel jelölt ellenállás értékét az ábrán látható elátkozott áramkörben. Csupán két ellenállás értéke ismert, ezek R_1 és R_2 . Harry tudja azt is, hogy a kérdőjellel jelölt elem egy mágikus fekete-doboz, amely pont úgy néz ki belülről, mint az ábrán látható áramkör, azzal az egy különbséggel, hogy benne minden ellenállásérték meg van szorozva egy $\alpha > 0$ konstanssal. Tehát a doboz belsejében van négy ellenállás: $\alpha R_1, \alpha R_2, \alpha x$, valamint egy hasonló tulajdonságú doboz, amely szintén α -val szorozza a benne lévő ellenállásokat a körülötte lévőkhöz képest. Tehát az i . doboz belsejében az ellenállások $\alpha^i R_1, \alpha^i R_2, \alpha^i x$, és egy doboz. A rendszer C és D pontjai közé U_0 feszültségű telep van bekötve. Ekkor egy feszültségmérőt kapcsolva az ábra szerinti A és B pontok közé, szerencsés főhősünk örömmel látja, hogy a készülék 0 V-ot jelez. Gyors fejszámolás után be is jut a kamrába, és már viszi is Hagridnak a kolbászt. Mekkora volt x értéke, amit Harry helyesen kiszámolt?

5. feladat

(15 pont)

Adott pillanatban egy pontból elindítunk két m tömegű részecskét. Az elsőnek kicsiny $q > 0$ töltése és $\mathbf{v}_0$ kezdősebessége van, a másodiknak $4q$ töltése és $-2\mathbf{v}_0$ kezdősebessége. A részecskékre egyetlen erő hat, mely a kiindulóponttól $\mathbf{r}_0$ távolságra lévő rögzített $Q < 0$ töltéstől származó elektrosztatikus kölcsönhatás. Legkorábban mennyi idő múlva találkoznak, ha az első részecske periódusideje T ?

Megjegyzés: A megoldás során a kicsiny töltések közötti elektrosztatikus kölcsönhatást hanyagoljuk el.

Használható segédeszközök: író- és rajzolóeszközök, számológép, függvénytáblázat.

A feladatok megoldására 180 perc áll a csapatok rendelkezésére.

Sikeres versenyzést kívánnak:

a szervezők